



**Kroniek nr 47: van “Innemend Italië” op 788 ex.
Mijmeringen, bedenkingen, mededelingen, schrijfsels...**

MONASTERIUM DE FONTE AVELLANA

*Te midden van Italië's beide kusten,
niet ver van uw stad, verrijzen bergen
zo hoog dat zelfs de donders lager rollen.
De bergrug, die ze vormen heet Catria,
daaronder ligt een eenzaam heilig klooster
waarin de ziel uitsluitend God mag dienen.*

Dante, Divina Commedia; Paradiso XXI 106-111

De smalle wegen van Cagli naar het klooster van Avellana kronkelen en slingeren zich gestaag op en neer langs en over de flanken van de Catria, aan de rand van het natuurpark Monte Cucco. Veel verkeer is er niet. We kruisen enkel een eenzame schoolbus. Van wat een prachtige omgeving moet zijn, kunnen we echter niet genieten. Het regent voortdurend en de lage wolken belemmeren het zicht op de heuveltoppen. Ik troost me met het idee dat er als chauffeur ook bij zonnig weer weinig te zien valt want ik heb alle aandacht nodig om de ontelbare putten en scheuren in het wegdek te ontwijken.

NOG NEGEN MONNIKEN

Op één auto na ligt de parking van het Monasterio de Fonte Avellana er verlaten bij. We trotseren de kletterende regen en stappen onder de toegangsboog het heiligdom binnen. Zo'n zeven eeuwen nadat Dante Alighieri hier zijn



intrede maakte toen hij uit zijn geboortestad Firenze werd verbannen. Zijn stad waar naar verwezen wordt in bovenstaande verzen.

We spoeden ons het bezoekerscentrum binnen, al is het eerder een winkeltje van religieuze artikelen, boeken en artisanale producten. Met een innemende glimlach begroet Padre Gianni ons vriendelijk. Zijn gezicht klaart zelfs volledig op als hij verneemt dat we uit Brugge afkomstig zijn. Het zal hem een eer zijn om ons straks op een persoonlijke rondleiding te vergasten. Vandaag is hij een van de 9 monniken die nog permanent in de kleine abdij verblijven. 8 Italianen en één Braziliaan. Vandaag, in dit ware herfstweer, zal deze laatste wellicht vaak met weemoed aan zijn thuisland op de evenaar gedacht hebben.

Zoals gezegd belandde Dante in deze abdij een tijdje tijdens zijn verbanning in het begin van de 14^{de} eeuw. Ze werd reeds gesticht op het einde van de tiende eeuw en had in de eeuwen daarop enkele belangrijke figuren als prior. Een daarvan was een zekere Guido "Monaco" die een heel belangrijke bijdrage leverde aan de muziekgeschiedenis. Het was hem namelijk opgevallen dat nogal wat monniken last hadden met het houden van de juiste toonaarden bij het zingen. Daarom ontwikkelde hij een grafisch systeem om de hoogte van elke toon neer te zetten. Op die manier was de eerste toonladder geboren, samen met de benaming van de muzieknoten. De prior wordt ook wel Guido van Arezzo genoemd, dit naar zijn geboortestad. De foto hieronder werd trouwens in Arezzo genomen.



Een van de opvolgers als prior was een zekere Petrus Damiani, een theoloog en kerkhervormer. In het midden van de elfde eeuw had hij een grote invloed aan het toenmalige Vaticaan. Hij trad voornamelijk op tegen de corruptie (o.a. de verkoop van religieuze ambten) en de zedenloosheid. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Dante

deze heilige als “reisgezel” introduceert in het derde deel van de Divina Commedia. In dit deel (De Sfeer van Saturnus) gaat het trouwens over deze wantoestanden die Dante wil aankaarten.

DE PRETOOGJES VAN PADRE GIANNI

Had Dante San Pier Damiani als gids, dan konden wij het niet beter treffen dan met Padre Gianni. Heilig is hij nog niet maar de begeleider van Dante Alighieri moest ook 800 jaar wachten alvorens hij tot deze staat gepromoveerd werd.

De rondleiding begint in de kloostergang waar mijn echtgenote reeds heel vlug opmerkt dat de glasramen in de arcaden niet alleen een zeldzaamheid zijn (en vooral in Italië) maar daarenboven van een heel moderne stijl getuigen. De ogen van Padre Gianni verraden dat hij daaromtrent nog een verrassing in petto houdt.

Bij het betreden van het scriptorium wijst hij ons op een detail in de toegangsdeur. In een van de houten panelen werd het wapenschild van de abdij uitgesneden. De top daarvan bestaat uit een hazelaar, bekroond met een kruis. Naast *nocciòllo* is *avellana* in het Italiaans trouwens een andere naam voor de hazelaar. De Nutella-liefhebbers zullen dit kleine detail wel weten te smaken.



Het scriptorium in het monasterium Fonte Avellana*



Wapenschild

Het scriptorium is nog in originele staat bewaard en daardoor een van de alleroudste van Italië. Drie zijden zijn voorzien van ramen om het nodige licht binnen te laten. Alleen op het koudere noorden zijn geen ramen aangebracht. De gemeenschap behoort trouwens tot de Benedictijnen-Camaldulzen die van het kopiëren van Griekse en Latijnse teksten en manuscripten een hoofdactiviteit hebben gemaakt. In het aangrenzende laboratorium werd dan ook alles vervaardigd wat daarvoor nodig was: penen, inkt, lijm, kleurstoffen, perkament, banden, sloten... De bibliotheek, vernoemd naar Dante, getuigt dan ook van een enorme rijkdom. Hier wordt trouwens ook de *Codice Musicale* (of de *Codice di Fonte Avellana*) van Guido Monaco bewaard.

BELGISCHE INBRENG

Ook de meeste andere ruimten zijn nog in hun oorspronkelijk uitzicht te bewonderen. De crypte, de kerk, de kapittelzaal, het refectorium... Maar het is niet alleen de natuursteen of de romaanse bouwstijl die de eenheid en de rust accentueren. Het zijn de glasramen die op elke ruimte hun stempel drukken en opvallen door hun eenvoudige, maar moderne karakter. In 2007, precies duizend jaar na het geboortjaar van de

heilige Petrus Damiani, werd een begin gemaakt met de vervanging van de oude vensters. Deze bestonden nog uit goedkoop industrieel glas dat op vele plaatsen zelfs gebroken was. Een totale vernieuwing drong zich op.

Voor deze opdracht kwam men uit bij de West-Vlaming Joost Caen die nu in Schoten woont. Eerst nam hij de belangrijkste ruimtes van de abdij onder handen: de kerk, het scriptorium, de kapittelzaal en de crypte. Alle creaties werden in dezelfde moderne stijl ontworpen en uitgevoerd. Het lijkt op een spel tussen strakke geometrische figuren en grillige horizontale of vertikale lijnen. Op het eerste gezicht lijken ze dan ook sterk op elkaar maar aan de details is de symboliek van elk raam te herkennen. Enige uitleg ter plekke is echter wel aangewezen.

Het resultaat viel de monnikengemeenschap zo erg in de smaak dat hem gevraagd werd om ook de overige zalen van het historisch gedeelte met nieuwe glasramen op te smukken. Deze Belgische inbreng lag wellicht aan de basis van de fierheid waarop Padre Gianni ons met heel veel enthousiasme in dit heiligdom rondleidde.



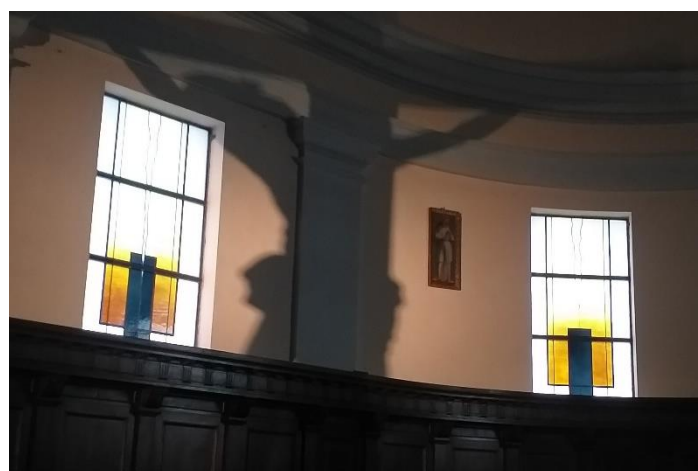
Kloostergang



Kapittelzaal*



Met Padre Gianni



Basiliek

***Foto's uit *Itinera ad gaudium* van Joost Caen**

Marc Vandenbon
Auteur van "Innemend Italië"
marc.vandenbon@telenet.be
www.innemenditalie.be

Avondvullende voordrachten:

- Rome, andere paden
- Innemend Italië

Info op aanvraag

